

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 15 Ocak 2016
Sayı : 219

Özcan PURÇU

TBMM Başkanlık Divanı Katip Üyesi

İzmir Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye'deki Romanların kökeni yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. 17. yüzyılda Evliya Çelebi'nin yazdığı Seyahatname'de (1671-2), İzmir'den ve Romanlardan bahsedilmektedir: "İsmail Paşa'nın 1657-58'de İzmir'e ilişkin tuttuğu kayıtlara göre, şehirde 10 Müslüman, 10 Rum Ortodoks, 10 Frenk ve Yahudi, iki Ermeni ve bir Çingene mahallesi mevcuttur..." (Evliya Çelebi (1834-50) Narrative of Travels in Europe, Asia & Africa, in the Seventeenth Century by Evliyâ Efendi, J. von Hammer (Purgstall) [çev.], 1. ve 2. ciltler, Londra, Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, s. 92- 93.). Karpat'a göre, Osmanlı İmparatorluğu'nda 1831'de yapılan nüfus sayımında; Rumeli'de 9.955, Silistre'de 8.779, Anadolu'da, Cezayir-i Bahr-i Sefid ve Çıldır eyaletlerinde toplam 1.802 roman bulunmaktaydı. 1905-6'da yapılan nüfus sayımında, tüm Osmanlı halkı arasında toplam 8.629 erkek ve 7.841 kadın; 1914 nüfus sayımında, 11.169 sayıları tespit edilmiştir. Günümüzde ulusal mevzuattaki düzenlemeler nedeniyle Türkiye'de kaç roman olduğu bilinmemektedir.

Türkiye'deki Romanlar içinde üç ana dilsel grup bulunmaktadır. Bunlar; Romlar, Domlar ve Lomlardır. Her grubun farklı bir kültürü bulunmakta ve kökenleri Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu'ya dayanmaktadır. Her birinin yaşam şekli, kültürü ve gereksinimleri farklıdır.

Türkiye coğrafyası, tarih boyunca Romanlar ve Roman kültürünün gelişimi açısından önemli bir yerdir. Kentsel dönüşüm adı altında yok edilen Sulukule Mahallesi, Avrupa'nın ilk Roman yerleşim bölgelerinden biridir. Romanlar Sulukule'ye 1054 yılında gelmiştir. Bir başka deyişle, Romanlar yüzyıllardır Türkiye topraklarında yaşamaktadır. Romanlar yüzyıllardır yaşadıkları topraklarda yaşadıkları sorunlar genelde ortaktır. Bu sorunlar; ayrımcılık ve sosyal dışlanma sorunu, Romanların yaşadığı mahallelere yönelik ayrıştırılmış veri yoksunluğu sorunu, eğitim, istihdam, sağlık, barınma, güvenlik olarak gruplandırılabilir.

Romanların hayatında yaşadığı sorunların temelinde ayrımcılık ve sosyal dışlanma sorunu bulunmaktadır. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma, eğitim, istihdam, sağlık, barınma gibi alanlarda aleni şekilde görünür olmaktadır. Romanların şiddet ve linçe maruz kalmaları, kişisel belgelere erişmede zorluk yaşamaları, nefret söylemlerine ve nefret suçlarına maruz bırakılmaları, kamusal görevlerden dışlanmaları hala devam eden sorunlardır.

Romanlara yönelik önyargı ve ötekileştirme, hükümet ve devlet yetkilileri tarafından kullanılan kutuplaştırıcı dil ile pekişmektedir. Devletin kurumları aracılığı ile yaygınlaştırılan tanımlar hala ayrımcı ibareler içermektedir. Türk Dil Kurumunun internet sayfasında Aralık 2015 itibarıyla hala romanlar, çingeneler ayrımcı şekilde tarif edilmiştir.

Türkiye'deki roman nüfusa ilişkin resmi sayı bulunmamaktadır. Avrupa Konseyi'nin tahminlerine göre ortalama 2.750.000, STK'lara göre Türkiye'de 3-5 milyon arası Roman yaşamaktadır. Sayı tam olarak bilinmediği için etkin hizmet modelleri üretilmemektedir. Irk ayrımcılığı ile mücadele amacıyla gizlilik, bilgilendirilmiş rıza ve gönüllülük ilkelerine uymak suretiyle ayrımcılık hakkında veriler toplaması da ayrımcılıkla mücadele için zorunludur.

Romanların eğitim sistemindeki durumuna ilişkin detaylı veriler mevcut değildir. Avrupa Birliği 2012 İlerleme Raporu'na göre Romanlar arasında okuldan ayrılma ve devamsızlık oranları yüksektir. Fakirlik, barınma durumu, belge eksikliği ve ailelerin sezonluk çalışmalar için göç etmeleri ile okul arkadaşlarının hor görmesi veya eğitim personelinin ayrımcı tavırlar, roman çocukların örgün eğitim sistemi dışına çıkmasına neden olmaktadır. Okuldan ayrılmalar madde bağımlılığı ve erken evlendirmeler ile sonuçlanmakta ve bu bir kısır döngü olarak devam etmektedir. Eğitimin Romanlara yönelik olarak mevcut ihtiyaçları temelinde planlanması ve uygulanması gerekmektedir.

Türkiye'de romanların çalışma şartlarına ilişkin resmi bir istatistiksel veri yoktur. Fakat Romanlar çoğunlukla niteliksiz, düzensiz ve güvensiz işlerde çalıştıkları ve sosyal dışlanma ve ayrımcılık nedeniyle istihdamda zorluklar yaşamaktadır. Romanlar ağırlıklı olarak marjinal meslekler olarak nitelendirilen lağımçılık, çiçekçilik, darıcılık, çöp toplayıcılığı gibi işlerle meşgul olmaktadır. Mart ayında yayınlanan Avrupa Irkçılığa Karşı Ağ raporuna göre Türkiye'de istihdam hayatındaki ırkçılık ve ayrımcılık hususunda Romanlar %85'lik işsizlik oranıyla en tepedeki gruptur. Romanlar, gayri resmi iş piyasasında ve/veya mevsimlik tarım işçileri olarak istihdam edilmeleri bir sorun alanıdır.

Eldeki bilgiler Romanların gene itibariyle diğer gruplara göre daha kötü sağlık şartlarına sahip olduklarını göstermektedir. Standart altı barınma şartları, sağlıksız meslekler ve yetersiz beslenme gibi nedenler kötü sağlık şartlarının oluşmasına yol açmıştır.

Romanlar minimum yaşam standartlarının altında yaşamaya devam etmektedirler. Asgari yaşam koşullarının sağlanmasında barınma hakkı öne çıkmaktadır. Roman yerleşim yerlerindeki kaygı verici yaşam koşulları: Romanların çoğunluğu kötü şartlarda standart altı barınma imkânları ve sağlıksız evlerde, çadırlarda, barakalarda yaşamaktadırlar. Romanların Türkiye genelinde, %80'i gecekondu şehirlerde ve bir iki odalı evlerden oluşan mahallelerde yaşamaktadırlar. Bazı yerlerde su ve elektriğe erişim yoktur. Sosyal evler bulunmamaktadır. Kentsel dönüşüm politikaları nedeniyle birçok Roman yaşadıkları yerlerden çıkarılmaktadırlar.

Romanların kullanılan ayrıştırıcı dil ve yerleşik önyargılar nedeniyle zorla yerinden edilme veya linçe maruz kaldıkları bilinmektedir. 2010 yılında yaşanan 21 ailenin yerinden edilmesi ile sonuçlanan kamuoyunda Selendi Davası olarak bilinen davada yerel yöneticilerin ve kamu görevlilerinin sorumluluğunu yeterince yerine getirmediği açıktır. İznik başta olmak üzere romanlara yönelik linç girişimleri devam etmektedir.

Yüzyıllardır Türkiye topraklarında yaşayan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, yoksulluk ve yoksunlukla mücadele eden Romanların insanca yaşam koşullarının oluşturulması, insan onuruna yakışır bir yaşam sürmeleri için alınması gereken tedbirler bulunduğu aşikardır. Romanların, ayrımcılık ve sosyal dışlanma, önyargı, Romanların yaşadığı mahallelere yönelik ayrıştırılmış veri yoksunluğu, eğitim, istihdam, sağlık, barınma, güvenlik gibi alanlarda yaşadıkları sorunları çözebilmek; sahip oldukları haklarından etkin olarak yararlanılmasını sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası ilke ve standartlar esas alınarak yapısal reform ve uygulama önerilerinin tespit edilmesi için Anayasa'nın 98. maddesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca meclis araştırması açılmasını talep ederim.

Ahmet AKIN
Balıkesir Mu.

Akın üstündağ
Mugla Mu.

Özcan PURÇU
TBMM Katip Üyesi
CHP İzmir Milletvekili

Nilatyeil
Antara
Milletvekili

Lale Karabıyık
Bursa

Şakir İlper
Bursa

İrfan BAKIR

ÖZCAN YALIN

LIŞAN

ÖZET

Türkiye'deki Romanların kökeni yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda 1831'de yapılan nüfus sayımında; Rumeli'de 9.955, Silistre'de 8.779, Anadolu'da, Cezayir-i Bahr-i Sefid ve Çıldır eyaletlerinde toplam 1.802 roman bulunmaktaydı. 1905-6'da yapılan nüfus sayımında, tüm Osmanlı halkı arasında toplam 8.629 erkek ve 7.841 kadın; 1914 nüfus sayımında, 11.169 sayıları tespit edilmiştir. Günümüzde ulusal mevzuattaki düzenlemeler nedeniyle Türkiye'de kaç roman olduğu bilinmemektedir.

Türkiye'deki Romanlar içinde üç ana dilsel grup bulunmaktadır. Bunlar; Romlar, Domlar ve Lomlardır. Türkiye coğrafyası, tarih boyunca Romanlar ve Roman kültürünün gelişimi açısından önemli bir yerdir. Kentsel dönüşüm adı altında yok edilen Sulukule Mahallesi, Avrupa'nın ilk Roman yerleşim bölgelerinden biridir. Romanlar Sulukule'ye 1054 yılında gelmiştir. Bir başka deyişle, Romanlar yüzyıllardır Türkiye topraklarında yaşamaktadır. Romanlar yüzyıllardır yaşadıkları topraklarda yaşadıkları sorunlar genelde ortaktır. Bu sorunlar; ayrımcılık ve sosyal dışlanma sorunu, Romanların yaşadığı mahallelere yönelik ayrıştırılmış veri yoksunluğu sorunu, eğitim, istihdam, sağlık, barınma, güvenlik olarak gruplandırılabilir.

Romanların hayatında yaşadığı sorunların temelinde ayrımcılık ve sosyal dışlanma sorunu bulunmaktadır. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma, eğitim, istihdam, sağlık, barınma gibi alanlarda aleni şekilde görünür olmaktadır. Romanların şiddet ve linçe maruz kalmaları, kişisel belgelere erişmede zorluk yaşamaları, nefret söylemlerine ve nefret suçlarına maruz bırakılmaları, kamusal görevlerden dışlanmaları hala devam eden sorunlardır.

Romanlara yönelik önyargı ve ötekileştirme, hükümet ve devlet yetkilileri tarafından kullanılan kutuplaştırıcı dil ile pekişmektedir. Devletin kurumları aracılığı ile yaygınlaştırılan tanımlar hala ayrımcı ibareler içermektedir. Türk Dil Kurumunun internet sayfasında Aralık 2015 itibarıyla hala romanlar, çingenerler ayrımcı şekilde tarif edilmiştir.

Türkiye'deki roman nüfusa ilişkin resmi sayı bulunmamaktadır. Avrupa Konseyi'nin tahminlerine göre ortalama 2.750.000, STK'lara göre Türkiye'de 3-5 milyon arası Roman yaşamaktadır. Sayı tam olarak bilinmediği için etkin hizmet modelleri üretilmemektedir.

Romanların eğitim sistemindeki durumuna ilişkin detaylı veriler mevcut değildir. Avrupa Birliği 2012 İlerleme Raporu'na göre Romanlar arasında okuldan ayrılma ve devamsızlık oranları yüksektir. Fakirlik, barınma durumu, belge eksikliği ve ailelerin sezonluk çalışmalar için göç etmeleri ile okul arkadaşlarının hor görmesi veya eğitim personelinin ayrımcı tavırlar, roman çocukların örgün eğitim sistemi dışına çıkmasına neden olmaktadır.

ÖZET

Romanlar çoğunlukla niteliksiz, düzensiz ve güvensiz işlerde çalıştıkları ve sosyal dışlanma ve ayrımcılık nedeniyle istihdamda zorluklar yaşamaktadır. Ağırlıklı olarak marjinal meslekler olarak nitelendirilen lağımıcılık, çiçekçilik, darıcılık gibi işlerle meşgul olmaktadır. Eldeki bilgiler Romanların gene itibariyle diğer gruplara göre daha kötü sağlık şartlarına sahip olduklarını göstermektedir. Romanlar minimum yaşam standartlarının altında yaşamaya devam etmektedirler. Asgari yaşam koşullarının sağlanmāsında barınma hakkı öne çıkmaktadır. Romanların kullanılan ayrıştırıcı dil ve yerleşik önyargılar nedeniyle zorla yerinden edilme veya linçe maruz kaldıkları bilinmektedir.

Yüzyıllardır Türkiye topraklarında yaşayan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, yoksulluk ve yoksunlukla mücadele eden Romanların insanca yaşam koşullarının oluşturulması, insan onuruna yakışır bir yaşam sürmeleri için alınması gereken tedbirler bulunduğu aşikardır. Romanların, ayrımcılık ve sosyal dışlanma, Romanların yaşadığı mahallelere yönelik ayrıştırılmış veri yoksunluğu, eğitim, istihdam, sağlık, barınma, güvenlik gibi alanlarda yaşadıkları sorunları çözebilmek; sahip oldukları haklarından etkin olarak yararlanılmasını sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası ilke ve standartlar esas alınarak yapısal reform ve uygulama önerilerinin tespit edilmesi için Anayasa'nın 98. maddesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca meclis araştırması açılmasını talep ederim.

219